

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Кафедра археології, етнології та всесвітньої історії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

(Майя НІКОЛАЄВА)

« 30 » серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАВОВА ОХОРОНА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 032 Історія та археологія

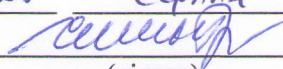
Освітньо-професійна програма: Історія та археологія

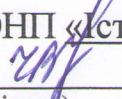
ОНУ
2024

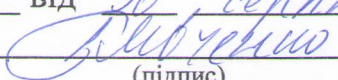
Робоча програма навчальної дисципліни «Правова охорона культурної спадщини».
Одеса: ОНУ, 2024. 31 с.

Розробник: Барський Вадим Рудольфович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри археології, етнології та
всесвітньої історії

Протокол № 1 від "29" серпня 2024 р.
Завідувач кафедри (Олена СМІНТИНА)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПІ/ОНП «Історія та археологія»
 (Вадим ЧЕПЖЕНКО)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією факультету історії та філософії
Протокол № 1 від "30" серпня 2024 р.
Голова НМК (Галина ЛЕВЧЕНКО)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № ____ від "____" _____ 20__ р.
Завідувач кафедри _____ (_____) _____
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № ____ від "____" _____ 20__ р.
Завідувач кафедри _____ (_____) _____
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Очна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів: 3 Загальна кількість годин: 90 Змістових модулів: 2	Галузь знань: 33 «Гуманітарні науки» Спеціальність: 032 «Історія та археологія» Спеціалізації: не має Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Дисципліна вільного вибору	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
		20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
Форма підсумкового контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни, компетентності, програмні результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: метою вивчення навчальної дисципліни «Правова охорона культурної спадщини» є формування у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 032 «Історія та археологія» комплексних теоретичних знань про механізм правового регулювання правовідносин, пов'язаних з охороною культурної спадщини (глобальний, регіональний, національний вимір), особливості правового та інституційного забезпечення охорони культурної спадщини в Україні, правовий режим об'єктів культурної спадщини, а також формування у здобувачів практико-орієнтованих навичок участі у відповідних правовідносинах або представництва інтересів їх учасників.

Вивчення навчальної дисципліни спрямовано на досягнення наступних завдань:

- опанування системи історичних та теоретичних знань про механізм правового регулювання правовідносин, пов'язаних з охороною культурної спадщини;
- розуміння співвідношення джерел міжнародного та національного права у механізмі правового регулювання правовідносин, пов'язаних з охороною культурної спадщини, а також тенденцій розвитку законодавства України про охорону культурної спадщини в контексті правової глобалізації та європейської інтеграції;
- вивчення організаційно-функціональної структури публічного управління культурною спадщиною в Україні та форм міжнародного інституційного співробітництва у сфері охорони культурної спадщини;
- визначення ключових проблем публічного управління культурною спадщиною в Україні та правових засобів їх подолання;
- розуміння особливостей комерціалізації культурної спадщини;
- генерування навичок самостійно аналізувати, тлумачити та застосовувати норми права у правовідносинах, пов'язаних з охороною культурної спадщини.

Процес вивчення навчальної дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) інтегральної - здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в галузі історії та археології;

б) загальних (ЗК):

ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК06. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК09. Здатність приймати обґрунтовані рішення

в) спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК02. Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.

СК05. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері історії, археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проекти.

СК08. Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.

СК11. Здатність використовувати набуті знання в ході професійної діяльності та експертного консультування з актуальних проблем історії та археології, міжкультурної комунікації, архівної, музейної та пам'яткоохоронної діяльності, в тому числі з урахуванням регіональної специфіки.

Очікувані результати: у результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати: понятійно-термінологічний апарат національного законодавства про охорону культурної спадщини; напрями міжнародно-правового співробітництва у сфері охорони культурної спадщини, а також відповідні міжнародно-правові стандарти; ініціативи Ради Європи та Європейського Союзу у сфері охорони культурної спадщини; систему джерел права, які регулюють правовідносини, пов'язані з охороною культурної спадщини в Україні; особливості юридичної природи правовідносин, пов'язаних з охороною культурної спадщини; організаційно-функціональну структуру публічного управління культурною спадщиною в Україні; особливості цивільно-правового режиму культурної спадщини в Україні; умови та гарантії реалізації права на доступ до культурної спадщини; форми та засоби правового захисту культурної спадщини від негативних соціальних практик;

вміти: використовувати понятійно-термінологічний апарат національного законодавства про охорону культурної спадщини у спілкуванні з представниками інших професійних груп різного рівня; визначати ієрархію джерел права, які регулюють правовідносини, пов'язані з охороною культурної спадщини; давати роз'яснення щодо організаційно-функціональної структури публічного управління культурною спадщиною в Україні; застосовувати норми законодавства про охорону культурної спадщини для вирішення завдань публічного управління, а також визначення цивільної оборотоздатності окремих об'єктів культурної спадщини та культурних цінностей; представляти інтереси учасників правовідносин, пов'язаних з охороною культурної спадщини; обирати форму та застосовувати засоби правового захисту культурної спадщини від негативних соціальних практик; використовувати електронні бази даних та автоматизовані інформаційно-пошукові системи для збору інформації про правовий режим окремих об'єктів культурної спадщини та культурних цінностей.

Що забезпечує наступні програмні результати навчання **програмні результати навчання (ПР):**

ПР03. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проекти з урахуванням сучасних методологічних підходів.

ПР06. Здійснювати експертизу пам'яток історії, археології та культури з метою їх охорони та можливого подальшого використання.

ПР08. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.

Додаткові (введені робочою групою):

ПР10. Здійснювати професійну діяльність та експертне консультування з актуальних проблем історії та археології, міжкультурної комунікації, архівної, музейної та пам'яткоохоронної діяльності, в тому числі з урахуванням регіональної специфіки.

ПР11. Актуалізувати набуті знання, вміння та навички під час професійної комунікації з представниками інших наук, а також з представниками органів державної влади, місцевого самоврядування та засобів масової інформації, в тому числі з урахуванням регіональної специфіки.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Доктринальні, правові та інституціональні засади охорони культурної спадщини

Тема 1. Правовий вимір культурної спадщини

Культурна спадщина як об'єкт правового регулювання. Дуалістична (публічно-приватна) юридична природа правовідносин, пов'язаних з охороною культурної спадщини. Механізм правового регулювання, правовідносин, пов'язаних з охороною культурної спадщини: глобальні тренди та національні перспективи. Культурна спадщина в понятійно-термінологічному апараті юридичної теорії і практики. Юридична класифікація культурної спадщини. Культурна спадщина як державно-управлінська категорія. Культурна спадщина як ресурс економічного розвитку. Культурна спадщина як основа міжнародного співробітництва. Форми та засоби правового захисту культурної спадщини від негативних соціальних практик. Юридична відповідальності за порушення законодавства про охорону культурної спадщини.

Тема 2. Міжнародне співробітництво у сфері охорони культурної спадщини

Історичні етапи розвитку, стан та тренди міжнародного співробітництва у сфері охорони культурної спадщини. Міжнародний конвенційний механізм охорони культурної спадщини. Форми міжнародного інституційного співробітництва у сфері охорони культурної спадщини. ЮНЕСКО як основа глобального інституційного співробітництва у сфері охорони культурної спадщини. Всесвітня спадщина ЮНЕСКО: поняття, ознаки, види. Процедура внесення об'єкту культурної спадщини до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Роль Міжнародного інституту з уніфікації приватного права (UNIDROIT) та Інтерполу у протидії викраденню та незаконному вивезенню культурних цінностей. Діяльність Ради Європи щодо охорони та популяризації культурної спадщини. Законодавство Європейського Союзу про транскордонне переміщення культурних цінностей. Захист культурної спадщини нормами міжнародного гуманітарного права. Міжнародне кримінальне правосуддя на захисті культурної спадщини. Двостороннє співробітництво щодо повернення та реституції викрадених або незаконно вивезених культурних цінностей. Внесок міжнародних неурядових організацій в охорону культурної спадщини.

Тема 3. Правове забезпечення охорони культурної спадщини в Україні

Правове забезпечення охорони культурної спадщини на території України до 1917 року. Правове забезпечення охорони культурної спадщини на території України під час Української революції 1917-1921 років. Правове забезпечення охорони культурної спадщини в Українській РСР. Сучасна система законодавства України про охорону культурної спадщини. Розвиток законодавства України про охорону культурної спадщини в умовах правової глобалізації та європейської інтеграції.

Тема 4. Інституціональне забезпечення охорони культурної спадщини в Україні

Державна політика України у сфері охорони культурної спадщини: етапи становлення, стан та перспективи. Організаційно-функціональна структура державного управління культурною спадщиною в Україні. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері охорони культурної спадщини. Музеї, бібліотеки, архівні установи, історико-культурні заповідники в інституційному середовищі охорони культурної спадщини. Правоохоронні, митні, судові органи в інституційному середовищі охорони культурної спадщини. Громадські об'єднання в інституційному середовищі охорони культурної спадщини.

Змістовий модуль 2. Правовий режим культурної спадщини в Україні

Тема 5. Адміністративно-правовий режим культурної спадщини

Державний облік об'єктів культурної спадщини та культурних цінностей. Охоронний договір на пам'ятку культурної спадщини. Моніторинг стану збереження об'єктів культурної спадщини. Державна експертиза культурних цінностей. Порядок переміщення культурних цінностей через митний кордон України. Державний контроль за дотриманням законодавства про охорону культурної спадщини. Особливості адміністративно-правового режиму об'єктів культурної спадщини та культурних цінностей, які представляють релігійний інтерес. Особливості адміністративно-правового режиму об'єктів культурної спадщини та культурних цінностей на тимчасово окупованих територіях України. Фіксації пошкоджень та руйнувань об'єктів культурної спадщини внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації.

Тема 6. Цивільно-правовий режим культурної спадщини

Культурна спадщина як об'єкт цивільних правовідносин. Збереження та охорона культурної спадщини в умовах існування різних форм власності. Особливості приватизації та оренди об'єктів культурної спадщини. Особливості реалізації права власності на об'єкт культурної спадщини, визнаний пам'яткою. Утримання та використання пам'ятки культурної спадщини. Право привілеєвої купівлі пам'ятки культурної спадщини. Примусове відчуження або викуп пам'ятки культурної спадщини. Відшкодування шкоди, завданої пам'ятці культурної спадщини та її території. Правові засади ринку культурних цінностей в Україні. Правила торгівлі антикварними речами. Способи залучення позабюджетних коштів на фінансування заходів з охорони культурної спадщини. Правові засади ринку культурних цінностей в Україні. Правила торгівлі антикварними речами. Форми залучення позабюджетних

коштів для фінансування заходів із збереження та популяризації культурної спадщини.

Тема 7. Культурна спадщина і права людини

Соціогенез інституту культурних прав людини. Міжнародно-правові стандарти культурних прав людини. Право на доступ до культурної спадщини у системі конституційних прав і свобод людини і громадянина. Механізм моніторингу та захисту конституційного права на доступ до культурної спадщини. Реалізація принципу єдності конституційних прав та обов'язків у сфері культурної спадщини.

Культурна спадщина в контексті захисту права на збереження культурної самобутності національних меншин (спільнот) та корінних народів України.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Очна форма навчання					Заочна форма навчання				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовний модуль 1. Доктринальні, правові та інституціональні засади охорони культурної спадщини.										
Тема 1. Правовий вимір культурної спадщини.	8	2	-	-	6	10	2	-	-	10
Тема 2. Міжнародне співробітництво у сфері охорони культурної спадщини.	12	4	-	-	8	18	-	-	-	16
Тема 3. Правове забезпечення охорони культурної спадщини в Україні.	14	4	2	-	8	12	2	-	-	10
Тема 4. Інституціональне забезпечення охорони культурної спадщини в Україні.	14	4	2	-	8	12	2	-	-	10
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	<i>48</i>	<i>14</i>	<i>4</i>	<i>-</i>	<i>30</i>	<i>52</i>	<i>6</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>46</i>
Змістовний модуль 2. Правовий режим культурної спадщини в Україні.										
Тема 5. Адміністративно-правовий режим культурної спадщини.	14	2	2	-	10	14	-	2	-	12
Тема 6. Цивільно-правовий режим культурної спадщини.	14	2	2	-	10	14	-	2	-	12
Тема 7. Культурна спадщина і права людини.	14	2	2	-	10	10	-	-	-	10
<i>Разом за змістовним модулем 2</i>	<i>42</i>	<i>6</i>	<i>6</i>	<i>-</i>	<i>30</i>	<i>38</i>	<i>-</i>	<i>4</i>	<i>-</i>	<i>34</i>
Усього годин	90	16	14	-	60	90	6	4	-	80

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

6. Теми практичних занять (Додаток 1)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Очна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Правовий вимір культурної спадщини.	2	-
2.	Міжнародне співробітництво у сфері охорони культурної спадщини.	2	-
3.	Правове забезпечення охорони культурної спадщини в Україні.	2	-
4.	Інституціональне забезпечення охорони культурної спадщини в Україні.	2	-
5.	Адміністративно-правовий режим культурної спадщини.	2	2
6.	Цивільно-правовий режим культурної спадщини	2	2
7.	Культурна спадщина і права людини.	2	-
РАЗОМ:		14	4

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Очна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Правовий вимір культурної спадщини. Завдання для самостійної роботи: - проаналізувати нормативно-правові джерела, рекомендовані до заняття; - ознайомитись з бібліографією, рекомендованою до заняття; - опанувати тематичний тезаурус.	6	10
2.	Міжнародне співробітництво у сфері охорони культурної спадщини. Завдання для самостійної роботи: - проаналізувати нормативно-правові джерела, рекомендовані до заняття; - ознайомитись з бібліографією, рекомендованою до заняття; - опанувати тематичний тезаурус .	8	16
3.	Правове забезпечення охорони культурної спадщини в Україні. Завдання для самостійної роботи: - проаналізувати нормативно-правові джерела, рекомендовані до заняття; - ознайомитись з бібліографією, рекомендованою до заняття; - опанувати тематичний тезаурус та сформулювати глосарій ключових тематичних термінів *;	8	10

	<ul style="list-style-type: none"> - напрацювати вміння застосувати спеціалізовані електронні бази даних та автоматизовані інформаційно-пошукові системи для інформаційного пошуку; - проаналізувати питання, які виносяться на семінарське заняття, та підготуватись до індивідуального опитування; - підготувати презентацію (за однією із запропонованих тем); - проаналізувати фабули ситуаційних вправ, визначити правову аргументацію для їх вирішення на семінарському занятті. 		
4.	<p>Інституціональне забезпечення охорони культурної спадщини в Україні.</p> <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проаналізувати нормативно-правові джерела, рекомендовані до заняття; - ознайомитись з бібліографією, рекомендованою до заняття; - опанувати тематичний тезаурус та сформувані глосарій ключових тематичних термінів *; - напрацювати вміння застосувати спеціалізовані електронні бази даних та автоматизовані інформаційно-пошукові системи для інформаційного пошуку; - проаналізувати питання, які виносяться на семінарське заняття, та підготуватись до індивідуального опитування; - підготувати презентацію (за однією із запропонованих тем); - проаналізувати фабули ситуаційних вправ, визначити правову аргументацію для їх вирішення на семінарському занятті. 	8	10
5.	<p>Адміністративно-правовий режим культурної спадщини.</p> <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проаналізувати нормативно-правові джерела, рекомендовані до заняття; - ознайомитись з бібліографією, рекомендованою до заняття; - опанувати тематичний тезаурус та сформувані глосарій ключових тематичних термінів *; - напрацювати вміння застосувати спеціалізовані електронні бази даних та автоматизовані інформаційно-пошукові системи для інформаційного пошуку; - проаналізувати питання, які виносяться на семінарське заняття, та підготуватись до індивідуального опитування; - підготувати презентацію (за однією із запропонованих тем); - проаналізувати фабули ситуаційних вправ, визначити правову аргументацію для їх вирішення на семінарському занятті. 	10	12
6.	<p>Цивільно-правовий режим культурної спадщини.</p> <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проаналізувати нормативно-правові джерела, рекомендовані до заняття; - ознайомитись з бібліографією, рекомендованою до заняття; - опанувати тематичний тезаурус та сформувані глосарій ключових тематичних термінів *; - напрацювати вміння застосувати спеціалізовані електронні бази даних та автоматизовані інформаційно-пошукові системи для інформаційного пошуку; - проаналізувати питання, які виносяться на семінарське заняття, та підготуватись до індивідуального опитування; - підготувати презентацію (за однією із запропонованих тем); 	10	12

	- проаналізувати фабули ситуаційних вправ, визначити правову аргументацію для їх вирішення на семінарському занятті.		
7.	Культурна спадщина і права людини. Завдання для самостійної роботи: - проаналізувати нормативно-правові джерела, рекомендовані до заняття; - ознайомитись з бібліографією, рекомендованою до заняття; - опанувати тематичний тезаурус та сформувавти глосарій ключових тематичних термінів *; - напрацювати вміння застосувати спеціалізовані електронні бази даних та автоматизовані інформаційно-пошукові системи для інформаційного пошуку; - проаналізувати питання, які виносяться на семінарське заняття, та підготуватись до індивідуального опитування; - підготувати презентацію (за однією із запропонованих тем); - проаналізувати фабули ситуаційних вправ, визначити правову аргументацію для їх вирішення на семінарському занятті.	10	10
РАЗОМ:		60	80

* Здобувачі складають глосарій ключових тематичних термінів у окремому Google документі.

9. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни використовуються наступні методи:

- *словесні*: лекція; пояснення; дискусія; індивідуальне опитування;
- *наочні*: мультимедійні презентації; перегляд фрагментів тематичних художніх та документальних фільмів;
- *практичні*: складання глосарію ключових тематичних термінів; розв'язання ситуативних вправ; виконання інформаційного пошуку за допомогою спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем; підготовка та захист презентації.

10. Форми контролю та методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Оцінювання знань здобувачів здійснюється за наступними формами контролю:
поточний контроль на семінарських заняттях: аналіз глосарію ключових тематичних термінів, виконання інформаційного пошуку за допомогою спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем, індивідуальне опитування та участь здобувачів в обговоренні проблемних питань, підготовка та захист доповіді / презентації, розв'язання ситуаційних вправ;
періодичний контроль: контрольні роботи у формі тестування за змістовними модулями.

За підсумками поточного та періодичного контролю навчання здобувач вищої освіти може отримати від 0 до 100 балів. Нарахування бонусних балів не передбачається.

Отримана сума балів поточного та періодичного контролю доводиться до відома здобувачів на останньому семінарському занятті. Якщо здобувач не

погоджується із запропонованими балами він може підвищити їх на заліку, відповівши на питання.

Підсумковий контроль: залік.

Формувальне оцінювання

Види навчальної роботи	Бали за одне завдання	Кількість завдань	Сумарна кількість балів
<i>Змістовий модуль 1. Доктринальні, правові та інституційні засади охорони культурної спадщини</i>			
Аналіз глосарію ключових тематичних термінів	0-2	2	0-4
Індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми на семінарському занятті та участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	0-2	2	0-4
Інформаційний пошук з використанням спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем	0-2	2	0-4
Підготовка і захист доповіді / презентації	0-4	2	0-8
Розв'язання ситуаційних вправ	0-5	2	0-10
Контрольна робота за змістовним модулем 1 (у формі тестування)	0-15	1	0-15
Усього за змістовим модулем 1			0-45
<i>Змістовий модуль 2. Правовий режим культурної спадщини в Україні</i>			
Аналіз глосарію ключових тематичних термінів	0-2	3	0-6
Індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми на семінарському занятті та участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	0-2	3	0-6
Застосування спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем	0-2	3	0-6
Підготовка і захист доповіді / презентації	0-4	3	0-12
Розв'язання ситуаційних вправ	0-5	3	0-15
Контрольна робота за змістовним модулем 2 (у формі тестування)	0-10	1	0-10
Усього за змістовим модулем 2			0-55
Підсумкова сума балів			0-100

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за різними видами роботи

Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
------------	------	---------------------

Складання глосарію ключових тематичних термінів	0 балів	Здобувач не сформував глосарій ключових тематичних термінів.
	1 бал	Здобувач сформував глосарій ключових тематичних термінів з визначенням термінів.
	2 бали	Здобувач сформував глосарій ключових тематичних термінів з визначенням термінів та посиланнями на правові джерела.
Застосування спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем.	0 балів	Здобувач не продемонстрував вмінь застосування спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем для інформаційного пошуку.
	1 бал	Здобувач продемонстрував невпевнені вміння спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем для інформаційного пошуку.
	2 бали	Здобувач продемонстрував впевнені вміння застосування спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем для інформаційного пошуку
Індивідуальне опитування; участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	0 балів	Здобувач не бере участь у семінарському занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійно-термінологічного апарату і літературних джерел.
	1 бал	Здобувач іноді бере участь в семінарському занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на семінарських заняттях; показує фрагментарні знання понятійно-термінологічного апарату і літературних джерел; показує невміння публічно представляти матеріал.
	2 бали	Здобувач бере активну участь в семінарському занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; здатний публічно представити матеріал.
Підготовка і захист доповіді / презентації	0 балів	Не зараховуються доповіді/презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
	1 бал	Доповідь/презентація виконані самостійно, проте не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, у висновку сформульовані загальні висновки (або вони взагалі відсутні), тема не розкрита, робота не відповідає вимогам.
	2 бали	Доповідь/презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, але усно здобувач пояснює матеріал впевнено і за допомогою викладача виправляється, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані загальні висновки, тема загалом розкрита із незначними прогалинами, інформація у презентації подана з посиланням на джерела, однак вони оформлені із помилками.

	3 бали	Доповідь/презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам, опрацьована актуальність теми із зазначенням невирішених раніше аспектів, теоретичний аналіз ґрунтовний та самостійний, здобувач усно та без допомоги викладача пояснює матеріал, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані самостійні висновки, тема загалом розкрита, інформація у презентації подана із використанням самостійно розроблених схем, малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.
	4 бали	Доповідь/презентація виконані самостійно та оригінально, оформлення відповідає вимогам, актуальність теми повністю розкрита із зазначенням невирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза власного дослідження, метод відповідає тематиці та поставленій задачі, теоретичний аналіз ґрунтовний та самостійний, здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку сформульовані самостійні ґрунтовні судження, підкріплені фактичними доказами та розрахунками, інформація на слайдах подана переважно схематично із використанням самостійно розроблених малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.
Розв'язання ситуаційних вправ	0 балів	Здобувач ситуаційну вправу не розв'язав.
	1 бал	Здобувач розв'язав ситуаційну вправу але недостатньо розкрив сутність, допускаючи при цьому суттєві неточності; відсутні сформовані уміння та навички дослідження і обґрунтування висновків; використано обмежену кількість джерел.
	2 бали	Здобувач розв'язав ситуаційну вправу але демонструє фрагментарні знання предмету вивчення і дослідження, має ускладнення щодо виділення суттєвих його ознак, виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків; використано обмежену кількість джерел.
	3 бали	Здобувач розв'язав ситуаційну вправу у повній мірі демонструє знання предмету вивчення, чітко описує суттєві його ознаки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки і формулює висновки; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; окрім рекомендованої літератури використовує додаткову, демонструє знання змісту відповідних нормативно-правових актів.
	4 бали	Здобувач розв'язав ситуаційну вправу, у повній мірі обґрунтовує обрані методи та інструменти дослідження, повно і чітко представляє основні теоретичні поняття для аналізу практичного матеріалу; в аналітичній / розрахунковій частині надає повноцінний аналіз проблеми, що досліджується, її всебічне висвітлення, у висновку формулює розгорнуті висновки, окрім рекомендованої літератури використовує додаткову, демонструє знання змісту відповідних нормативно-правових актів.
5 балів	Здобувач розв'язав ситуаційну вправу, у повній мірі демонструє володіння навичками наукового дослідження; виявляє самостійність у підборі, аналізі та узагальненні відповідної статистичної та аналітичної інформації; із розглянутої проблеми робить чіткі вірні висновки. Здобувач виконує задачу, розв'язує ситуаційну вправу, проблемну ситуацію з творчим підходом, використовуючи	

		нешаблонні фрази, демонструє розгорнуте, цікаве бачення, яке відрізняється власними роздумами, висновками; окрім рекомендованої літератури використовує додаткову, демонструє знання змісту відповідних нормативно-правових актів.
Контрольна робота за ЗМ1	0-15	Здобувач отримає 0,5 балу за правильну відповідь за кожний з 30 тестів.
Контрольна робота за ЗМ2	0-10	Здобувач отримає 0,5 балу за правильну відповідь за кожний з 20 тестів.

11. Питання для поточного та періодичного контролю

Питання до змістового модулю 1. Доктринальні, правові та інституційні засади охорони культурної спадщини

1. Культурна спадщина як об'єкт правового регулювання.
2. Дуалістична (публічно-приватна) юридична природа правовідносин, пов'язаних з охороною культурної спадщини.
3. Механізм правового регулювання, правовідносин, пов'язаних з охороною культурної спадщини: глобальні тренди та національні перспективи.
4. Культурна спадщина в понятійно-термінологічному апараті юридичної теорії і практики.
5. Юридична класифікація культурної спадщини.
6. Культурна спадщина як державно-управлінська категорія.
7. Культурна спадщина як ресурс економічного розвитку.
8. Культурна спадщина як основа міжнародного співробітництва.
9. Форми та засоби правового захисту культурної спадщини від негативних соціальних практик.
10. Юридична відповідальності за порушення законодавства про охорону культурної спадщини.
11. Історичні етапи розвитку, стан та тренди міжнародного співробітництва у сфері охорони культурної спадщини.
12. Міжнародний конвенційний механізм охорони культурної спадщини.
13. Форми міжнародного інституційного співробітництва у сфері охорони культурної спадщини.
14. ЮНЕСКО як основа глобального інституційного співробітництва у сфері охорони культурної спадщини.
15. Всесвітня спадщина ЮНЕСКО: поняття, ознаки, види.
16. Процедура внесення об'єкту культурної спадщини до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.
17. Роль Міжнародного інституту з уніфікації приватного права (UNIDROIT) та Інтерполу у протидії викраденню та незаконному вивезенню культурних цінностей.
18. Діяльність Ради Європи щодо охорони та популяризації культурної спадщини.
19. Законодавство Європейського Союзу про транскордонне переміщення культурних цінностей.
20. Захист культурної спадщини нормами міжнародного гуманітарного права.
21. Міжнародне кримінальне правосуддя на захисті культурної спадщини.

22. Двостороннє співробітництво щодо повернення та реституції викрадених або незаконно вивезених культурних цінностей.
23. Внесок міжнародних неурядових організацій в охорону культурної спадщини.
24. Правове забезпечення охорони культурної спадщини на території України до 1917 року.
25. Правове забезпечення охорони культурної спадщини на території України під час Української революції 1917-1921 років.
26. Правове забезпечення охорони культурної спадщини в Українській РСР.
27. Сучасна система законодавства України про охорону культурної спадщини.
28. Розвиток законодавства України про охорону культурної спадщини в умовах правової глобалізації та європейської інтеграції.

Питання до змістовного модулю 2. Правовий режим культурної спадщини в Україні

29. Державна політика України у сфері охорони культурної спадщини: етапи становлення, стан та перспективи.
30. Організаційно-функціональна структура державного управління культурною спадщиною в Україні.
31. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері охорони культурної спадщини.
32. Музеї, бібліотеки, архівні установи, історико-культурні заповідники в інституційному середовищі охорони культурної спадщини.
33. Правоохоронні, митні, судові органи в інституційному середовищі охорони культурної спадщини.
34. Громадські об'єднання в інституційному середовищі охорони культурної спадщини.
35. Державний облік об'єктів культурної спадщини та культурних цінностей.
36. Охоронний договір на пам'ятку культурної спадщини.
37. Моніторинг стану збереження об'єктів культурної спадщини.
38. Державна експертиза культурних цінностей.
39. Порядок переміщення культурних цінностей через митний кордон України.
40. Державний контроль за дотриманням законодавства про охорону культурної спадщини.
41. Особливості адміністративно-правового режиму об'єктів культурної спадщини та культурних цінностей, які представляють релігійний інтерес.
42. Особливості адміністративно-правового режиму об'єктів культурної спадщини та культурних цінностей на тимчасово окупованих територіях України.
43. Фіксації пошкоджень та руйнувань об'єктів культурної спадщини внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації.
44. Культурна спадщина як об'єкт цивільних правовідносин.
45. Збереження та охорона культурної спадщини в умовах існування різних форм власності.
46. Особливості приватизації та оренди об'єктів культурної спадщини.
47. Особливості реалізації права власності на об'єкт культурної спадщини, визнаний пам'яткою.

48. Утримання та використання пам'ятки культурної спадщини.
49. Право привілеєвої купівлі пам'ятки культурної спадщини.
50. Примусове відчуження або викуп пам'ятки культурної спадщини.
51. Відшкодування шкоди, завданої пам'ятці культурної спадщини та її території.
52. Правові засади ринку культурних цінностей в Україні.
53. Правила торгівлі антикварними речами.
54. Форми залучення позабюджетних коштів для фінансування заходів із збереження та популяризації культурної спадщини.
55. Соціогенез інституту культурних прав людини.
56. Міжнародно-правові стандарти культурних прав людини.
57. Право на доступ до культурної спадщини у системі конституційних прав і свобод людини і громадянина.
58. Механізм моніторингу та захисту конституційного права на доступ до культурної спадщини.
59. Реалізація принципу єдності конституційних прав та обов'язків в галузі культурної спадщини.
60. Культурна спадщина в контексті захисту права на збереження культурної самобутності національних меншин (спільнот) та корінних народів України.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі (Додаток 2)

Поточний та періодичний контроль									Сума балів
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	*КРЗМ1	T5	T6	T7	*КРЗМ2	
-	-	0-15	0-15	0-15	0-15	0-15	0-15	0-10	0-100

T1, T2 ... T7 – теми лекцій

* Контрольна робота проводиться на останньому практичному занятті кожного модуля з використанням Google Форми, що містить 20 тестових завдань. Тестові завдання відповідають змісту навчального матеріалу змістовного модуля. За правильну відповідь на одне тестове завдання здобувач отримує 0,5 бали.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D		
60-69	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти – це ознака, на основі якої проводиться оцінювання будь-чого і яка є мірою оцінки.

Критерії оцінювання визначаються за допомогою якісних показників та ознак, що демонструють рівень сформованості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти і трансформуються в оцінку згідно затверджені шкали. Результати академічної успішності здобувачів виставляються у вигляді оцінки за національною шкалою, 100-бальною та шкалою ЄКТС.

Оцінка за національною шкалою	100 бальна шкала / оцінка ECTS	Теоретична підготовка	Практична підготовка
Зараховано	90 – 100 / A	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, розгорнуто, обґрунтовано та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей. Здобувач демонструє чітке знання відповідних понять, їх змісту, розуміння їх взаємозв'язку, правильно формулює тлумачення відповідних понять, демонструє знання змісту передбачених програмою нормативно-правових актів, робить самостійні висновки. Здобувач вміє виявляти причинно-наслідкові зв'язки, самостійно знаходити додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених завдань, вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення знань.	Здобувач може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання практичних завдань, виконує практичні завдання не передбачені навчальною програмою, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Зараховано	85 – 89 / B	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій, самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає неточності, які не є суттєвими для характеристики предмету питання та не впливають істотно на загальну характеристику того чи іншого явища (поняття).	Здобувач має стійкі навички виконання практичних завдань, правильно вирішує більшість практичних завдань.
	75 – 84 / C	Здобувач виявляє загалом високий рівень знань щодо всієї програми навчальної дисципліни, на	Здобувач за зразком самостійно виконує практичні завдання,

		достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій, але не вміє самостійно аналізувати деякі питання, не повністю переконливо аргументувати свої відповіді, допускає незначні неточності.	передбачені програмою навчальної дисципліни.
Зараховано	70 – 74 / D	Здобувач володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків. Здобувач знає основні поняття навчального матеріалу, але має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого та під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків та формулювання висновків.	Здобувач має елементарні навички виконання практичних завдань, правильно вирішує лише половину практичних завдань.
	60 – 69 / E	Здобувач не повною мірою розуміє предмет навчальної дисципліни, наявні недоліки у розкритті змісту понять, закономірностей, назв та змісту нормативно-правових актів. Здобувач надає нечіткі характеристики відповідних явищ, викладає свої думки з істотним порушенням логіки подання матеріалу.	Здобувач може використовувати знання лише в стандартних практичних ситуаціях, має нестійкі навички виконання практичних завдань, робить багато суттєвих помилок.
Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	35 – 59 / FX	Здобувач не правильно розкриває сутність базових питань навчальної дисципліни, допускає суттєві змістовні помилки, володіє навчальним матеріалом поверхнево й фрагментарно, безсистемне виокремлює випадкові ознаки вивченого, не вміє сформулювати свою думку та викласти її в логічній послідовності, робити узагальнення та висновки.	Здобувач здатний виконати лише окремі практичні завдання за допомогою викладача. У здобувача відсутні сформовані уміння та навички.
Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0 – 34 / F	Здобувач не знає основних положень навчальної дисципліни, не володіє навчальним матеріалом.	Здобувач виконує лише елементи практичних завдань, погребує постійної допомоги викладача.

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Правова охорона культурної спадщини». Одеса: ОНУ, 2023. 33 с.
2. Силабус курсу.

3. Опорний конспект лекцій.
4. Мультимедійні презентації.
5. Фрагменти тематичних художніх та документальних фільмів (Додаток 3).

14. Рекомендована література

Правові джерела

1. Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту (Гаазька конвенція) від 14.05.1954 р. : Міжнародний документ (ООН). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Виконавчий регламент Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту від 14.05.1954 р. : Міжнародний документ (ООН). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
3. Протокол про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту від 14.05.1954 р. : Міжнародний документ (ООН). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
4. Другий протокол до Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту 1954 року (26.03.1999 р.) : Міжнародний документ (ООН). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
5. Міжнародна хартія з охорони й реставрації нерухомих пам'яток і визначних місць (Венеціанська хартія) від 31.05.1964 р. : Міжнародний документ (ООН). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
6. Конвенція про заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності від 14.11.1970 р. : Міжнародний документ (ЮНЕСКО). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
7. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини від 16.11.1972 р. : Міжнародний документ (ЮНЕСКО). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
8. Конвенція про охорону підводної культурної спадщини від 02.11.2001 р. : Міжнародний документ (ЮНЕСКО). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
9. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини, прийнята від 17.10.2003 р. : Міжнародний документ (ЮНЕСКО). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
10. Конвенція про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження від 20.10.2005 р. : Міжнародний документ (ЮНЕСКО). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
11. Декларація ЮНЕСКО, що стосується навмисного руйнування культурної спадщини, прийнята 17.10.2003 р. : Міжнародний документ. URL: <https://www.un.org>
12. Рекомендація про охорону рухомих культурних цінностей від 28.11.1978 р. : Міжнародний документ (ЮНЕСКО). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
13. Європейська культурна конвенція від 19.12.1954 р. : Міжнародний документ (Рада Європи). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_213#Text
14. Конвенція про охорону архітектурної спадщини Європи від 03.10.1985 р. : Міжнародний документ (Рада Європи). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

15. Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини (переглянута) (ETS N 143) від 16.01.1992 р. : Міжнародний документ (Рада Європи). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
16. Рамкова Конвенція Ради Європи про значення культурної спадщини для суспільства р. : Міжнародний документ відкритий для підписання від 27.10.2005 (Рада Європи). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
17. Резолюція CM/Res (2013)66 Комітету Міністрів Ради Європи про підтвердження укладення Розширеної часткової угоди про культурні маршрути від 18.12.2013 р. *Офіційний вісник України*. 2021. № 38. Ст. 2302. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
18. Recommendation CM/Rec(2022)15 of the Committee of Ministers to member States on the role of culture, cultural heritage and landscape in helping to address global challenges (Adopted by the Committee of Ministers on 20 May 2022 at the 132nd Session of the Committee of Ministers). URL: <https://search.coe.int>
19. Recommendation №. R (2000) 1 of the Committee of Ministers to member states on fostering transfrontier co-operation between territorial communities or authorities in the cultural field (Adopted by the Committee of Ministers on 12 January 2000 at the 693rd meeting of the Ministers' Deputies). URL: <https://localgovernment.gov.mt>
20. Ризька хартія про автентичність та історичну реконструкцію культурної спадщини від 24.10.2000 р. : Міжнародний документ (багатосторонній). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
21. Конвенція ЮНІДРУА щодо викрадених або незаконно вивезених культурних цінностей (Римська конвенція) від 24.06.1995 р. : Міжнародний документ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
22. Regulation (EU) 2019/880 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on the introduction and the import of cultural goods. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
23. Council Regulation (EC) No 116/2009 of 18 December 2008 on the export of cultural goods (Codified version). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
24. Directive 2014/60/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on the return of cultural objects unlawfully removed from the territory of a Member State and amending Regulation (EU) No 1024/2012 (Recast). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
25. Decision No 1194/2011/EU of the European Parliament and of the Council of 16 November 2011 establishing a European Union action for the European Heritage Label. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
26. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний договір від 27.06.2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Том 1. Ст. 2125. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
27. Угода між Урядом України і Урядом Сполучених Штатів Америки про охорону і збереження культурної спадщини : Міжнародний документ від 04.03.1994 р. *Зібрання чинних міжнародних договорів України*. 2004. № 4. Ст. 854. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
28. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Польща про співробітництво у справі охорони та повернення втрачених і незаконно переміщених під час другої світової війни культурних цінностей : Міжнародний договір від 25.06.1996.

- Зібрання чинних міжнародних договорів України*. 2006. № 6. Книга 1. Ст. 1442.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
29. Кодекс музейної етики ICOM, прийнятий на 15-й Генеральній асамблеї ICOM у Буенос-Айресі (Аргентина) 4 листопада 1986 року. (з 2001 р. Кодекс етики ICOM). [Електронний ресурс]. URL: <http://icom.in.ua/kodeks-muzejinoyi-etiki/>
  30. Кодекс практики Європейської асоціації археологів, затверджений у 1997 році.
URL: <https://www.e-a-a.org>
  31. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
  32. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
  33. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44-45, № 46-47, № 48. Ст. 552 від 13.03.2012 р. № 4495-VI.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
  34. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
  35. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
  36. Про культуру : Закон України від 14.12.2010 р. № 2778-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 24. Ст. 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
  37. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 08.06.2000 р. № 1805-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 39. Ст. 333.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
  38. Про охорону археологічної спадщини : Закон України від 18.03.2004 р. № 1626-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 26. Ст. 361.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
  39. Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей : Закон України від 21.09.1999 р. № 1068-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 48. Ст. 405.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
  40. Про Національний архівний фонд та архівні установи : Закон України від 24.12.1993 р. № 3814-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 15. Ст. 86. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
  41. Про музеї та музейну справу : Закон України від 29.06.1995 р. № 249/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 25. Ст. 191.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
  42. Про бібліотеки і бібліотечну справу : Закон України від 27.01.1995 р. № 32/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 7. Ст. 45.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
  43. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. *Офіційний вісник України*. 2023. № 3. Ст. 196. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
  44. Про приватизацію державного і комунального майна : Закон України від 18.01.2018 р. № 2269-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 12. Ст. 68.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

45. Про оренду державного та комунального майна : Закон України від 03.10.2019 р. № 157-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 4. Ст. 25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
46. Про Перелік пам'яток культурної спадщини, що не підлягають приватизації : Закон України від 23.09.2008 р. № 574-VI. *Офіційний вісник України*. 2008. № 79. Ст. 2650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
47. Про корінні народи України : Закон України від 01.07.2021 р. № 1616-IX. *Офіційний вісник України*. 2021. № 60. Ст. 3733. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
48. Про національні меншини (спільноти) України : Закон України від 13.12.2022 р. № 2827-IX. *Офіційний вісник України*. 2023. № 3. Ст. 197. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
49. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23.04.1991 р. № 987-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 25. Ст. 283. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
50. Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії : Закон України від 21.03.2023 р. № 3005-IX. *Офіційний вісник України*. 2023. № 45. Ст. 2390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
51. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Стан, проблеми та перспективи охорони культурної спадщини в Україні». Постанова Верховної Ради України від 14.05.2019 р. № 2716-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 24. Ст. 91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
52. Про заходи щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму : Указ Президента України від 18.08.2020 р. № 329/2020. *Офіційний вісник Президента України*. 2020. № 18. Ст. 861. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
53. Питання Національної комісії України у справах ЮНЕСКО : Указ Президента України від 26.08.1996 р. № 212/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
54. Про День пам'яток історії та культури : Указ Президента України від 23 08.1999 р. № 1062/99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
55. Деякі питання діяльності Міністерства культури та інформаційної політики : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.2019 р. № 885. *Офіційний вісник України*. 2019. № 88, Ст. 2942. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
56. Про затвердження Положення про Музейний фонд України : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.07.2000 р. № 1147. *Офіційний вісник України*. 2000. № 30. Ст. 1268. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
57. Про затвердження Порядку укладення охоронних договорів на пам'ятки культурної спадщини : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2001 р. № 1768. *Офіційний вісник України*. 2002. № 1. Ст. 77. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
58. Про збір, обробку та облік інформації про пошкоджене та знищене нерухоме майно внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.03.2022 р. № 380. *Офіційний вісник України*. 2022. № 65. Ст. 3922. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
59. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення загальнодержавних заходів у сферах культури та мистецтв, охорони культурної спадщини, вивезення, ввезення і повернення

- культурних цінностей, державної мовної політики, міжнаціональних відносин, релігії та захисту прав національних меншин : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2018 р. № 338. *Офіційний вісник України*. 2018. № 39. Ст. 1373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
60. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті Міністерству культури та інформаційної політики для розвитку закладів загальнодержавного значення, в тому числі їх будівництво : Постанова Кабінету Міністрів України від 07.02.2022 р. *Офіційний вісник України*. 2022. № 14. Ст. 777. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
61. Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для підтримки культури та збереження культурної спадщини : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.01.2023 р. № 52. *Офіційний вісник України*. 2023. № 13. Ст. 783. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
62. Деякі питання оренди державного та комунального майна : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.06.2020 р. № 483. *Офіційний вісник України*. 2020. № 51. Ст. 1585. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
63. Деякі питання охорони та збереження об'єктів всесвітньої спадщини : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 р. № 805. *Офіційний вісник України*. 2019. № 70. Ст. 2447. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
64. Про затвердження Порядку визначення категорій пам'яток для занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 року № 1760. *Офіційний вісник України*. 2001. № 52. Ст. 2372. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
65. Про затвердження Положення про Державний реєстр національного культурного надбання : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.1992 р. № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
66. Про затвердження форм та порядків ведення реєстрів культурних цінностей: Наказ Міністерства культури України від 03.09.2013 р. № 819. *Офіційний вісник України*. 2013. № 90. Ст. 3326. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
67. Про затвердження Методики грошової оцінки пам'яток : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.09.2002 р. № 1447. *Офіційний вісник України*. 2002. № 39. Ст. 1828. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
68. Про затвердження Порядку визначення категорій пам'яток : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 р. № 452. *Офіційний вісник України*. 2019. № 46. Ст. 1589. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
69. Про затвердження Списку історичних населених місць України : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.07.2001 р. № 878. *Офіційний вісник України*. 2001. № 31. Ст. 1402. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
70. Про затвердження Порядку визначення меж та режимів використання історичних ареалів населених місць, обмеження господарської діяльності на території історичних ареалів населених місць : Постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 р. № 318. *Офіційний вісник України*. 2002. № 12. Ст. 587. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
71. Про затвердження Порядку ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України : Наказ Міністерства культури України від 11.12.2017 р. № 1319. *Офіційний вісник України*. 2018. № 12. Ст. 427. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

72. Про затвердження Порядку обліку об'єктів культурної спадщини : Наказ Міністерства культури України від 11.03.2013 р. № 158. *Офіційний вісник України*. 2013. № 29. Ст. 1011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
73. Про затвердження Переліку державних установ, закладів культури, інших організацій, яким надається право проведення державної експертизи культурних цінностей : Наказ Міністерства культури України від 31.03.2017 р. № 267. *Офіційний вісник України*. 2017. № 43. Ст. 1359. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
74. Щодо здійснення державного контролю в сфері охорони культурної спадщини : Лист Державно архітектурно-будівельна інспекції України від 08.05.2013 р. № 40-19-2081. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
75. Щодо законодавчої бази країн-членів ЄС у сфері вивезення культурних цінностей та практики видачі дозвільних документів деякими зарубіжними країнами : Лист Державної служби контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон України від 12.11.2007 р. № 28/419. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
76. Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положення про структурний підрозділ місцевої державної адміністрації у сфері культури : Наказ Міністерства культури України від 20.12.2012 р. № 1560. URL: <https://zakononline.com.ua>
77. Про затвердження Порядку обліку об'єктів культурної спадщини : Наказ Міністерства культури України від 11.03.2013 р. *Офіційний вісник України*. 2013. № 29. Ст. 1011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
78. Про затвердження Правил торгівлі антикварними речами : Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Міністерства культури і мистецтв України від 29.12.2001 р. № 322/795. *Офіційний вісник України*. 2002. № 5. Ст. 204. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
79. Про затвердження Порядку встановлення та утримання охоронних дощок та охоронних знаків на нерухомих пам'ятках : Наказ Міністерства культури і мистецтв України, Державного комітету України з будівництва та архітектури від 27.01.2004 р. № 30/10. *Офіційний вісник України*. 2004. № 6. Ст. 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

Основна

1. Присяжнюк О. М. Охорона культурної спадщини. Навчальний посібник. Ч. 1. Одеса: Ун-т Ушинського. 2019. 226 с. URL: <http://www.dspspace.pdpu.edu.ua>
2. Охорона та збереження пам'яток історії та культури: Навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти / Автор-укладач: Хрящевська Л. М. Миколаїв: Видавничий дім «Гельветика». 2019. 206 с. URL: <http://history.mdu.edu.ua>
3. Вступ до музеєзнавства і пам'яткознавства : навч. посіб. / за наук. ред. О. М. Гончарової, С. Ж. Пустовалова. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 490 с.

Додаткова

1. Пам'яткознавство: Посібник для початківців. Національна Академія Наук України, Центр пам'яткознавства, Українське товариство охорони пам'яток історії та культури. Київ: Центр пам'яткознавства НАН України та УТОПІК. 2014. 212 с.
2. Кот С. Повернення і реституція культурних цінностей у політичному та культурному житті України (XX - поч. XXI ст.): монографія. Київ: Інститут історії України. НАН України. 2020. 1020 с. URL: <https://shron1.chtyvo.org.ua>
3. Мазур Т. В. Правова охорона культурної спадщини в Україні: монографія. Київ: Парлам. вид-во. 2020. 432 с.
4. Коваль Д.В. В ім'я мистецтва: міжнародно-правовий контекстуальний аналіз захисту культурних цінностей у зв'язку зі збройним конфліктом. Одеса: Феникс. 2016. 418 с. URL: <http://lostart.org.ua>
5. Курило Т.В. Правова охорона культурної спадщини України. Монографія. Львів: Львівський юридичний інститут МВС України, «Новий світ - 2000». 2014. 152 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua>
6. Акуленко В.І. Міжнародне право охорони культурних цінностей та його імплементація у внутрішньому праві України: монографія. Київ: ТОВ «ВО «Юстиніан». 2013. 616 с. URL: <http://lostart.org.ua>
7. Дуденко Т. В. Цивільно-правова охорона прав на культурні цінності та їх оборотоздатність : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків. 2017. 20 с. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua>
8. Панова С.І. Пам'ятки архітектури як об'єкт цивільних прав: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса. 2019. 20 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
9. Токарева В. О. Правовідносини страхування творів мистецтва, предметів колекціонування та антикваріату у цивільному праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03; Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2011. 20 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
10. Культурні Маршрути Ради Європи Практичний посібник. [Електронний документ]. Міністерство культури України. 2018. 29 с. URL: <https://decentralization.gov.ua>
11. Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention. 2017. [Електронний документ]. Вебсайт цифрової бібліотеки ЮНЕСКО. URL: <https://unesdoc.unesco.org>
12. Belder L. The Legal protection of cultural heritage in international law and its implementation in Dutch law. Doctoral Thesis. University Utrecht. 2013. 372 p. URL: <http://orcp.hustoj.com>
13. European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, European framework for action on cultural heritage, Publications Office, 2019. URL: <https://data.europa.eu>
14. Policy on Cultural Heritage. [Електронний документ]. Вебсайт Міжнародного кримінального суду. URL: <https://www.icc-cpi.int>
15. Cultural rights in the case-law of the European Court of Human Rights. Research Division of the European Court of Human Rights. [Електронний документ]. January 2011. 26 p. URL: <https://www.culturalpolicies.net>
16. Боротьба з незаконним обігом культурних цінностей. Інструментарій для європейських судових та правоохоронних органів. [Електронний документ]. Сайт цифрової бібліотеки ЮНЕСКО. URL: <https://unesdoc.unesco.org>

17. Аналіз проблем у законодавчому регулюванні збереження та управління культурною та природною спадщиною в Україні. [Електронний документ]. Підготовлено в рамках проекту «Коаліція організацій громадянського суспільства для підтримки громад зі спадщиною», що виконується ГО «Агентство з розвитку приватної ініціативи» за співфінансування Посольства Великої Британії в Україні. URL: <https://taif.org.ua>
18. Зі щитом чи на щиті?: захист культурних цінностей в умовах збройного конфлікту на сході України/ О. А. Біда, А. Б. Блага, Д. О. Коваль, О. А. Мартиненко, М. Г. Статкевич; за заг. ред. А. П. Буценка / Українська Гельсінська спілка з прав людини. [Електронний документ]. Київ: КИТ. 2016. 72 с. URL: <https://helsinki.org.ua>
19. Інституційні та правові проблеми збереження культурної спадщини [Електронний документ]. Сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua>
20. Литвиненко О. М. Напрями вдосконалення правових та інституційних механізмів збереження культурної спадщини. [Електронний ресурс]. Національний інститут стратегічних досліджень URL: <https://niss.gov.ua>
21. Guidelines on Cultural Heritage Technical Tools for Heritage Conservation and Managment. [Електронний документ]. September 2012. 98 p. URL: <https://rm.coe.int>
22. Міжнародні механізми захисту культурних цінностей на окупованих територіях / Андреюк Є.С., Бусол К.І., Коваль Д.О. В роботі також приймали участь: Аблялімова Е.Н., Яшний Д.В., к.і.н. [Електронний документ]. Київ. 2019. URL: <https://www.ppu.gov.ua>
23. Обов'язок осіб, які завдали шкоди пам'яткам культурної спадщини, їх відновити є складовою процесу відшкодування шкоди - КЦС ВС. Повідомлення Прес-служби Верховного Суду. URL: <https://supreme.court.gov.ua>
24. Висловлено правову позицію щодо охорони культурної спадщини. LegalHub.Online. [Електронний документ]. 24.03.2020. URL: <https://legalhub.online>
25. Архипова Є. О., Клевчук О. О. Державне регулювання у сфері охорони культурної спадщини України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 13-14. С. 51-57. URL: <https://ela.kpi.ua>
26. Болбас О.М. Культурна спадщина як охоронна державно-управлінська категорія: механізми формування страхового фонду. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: Державне управління. 2020. № 2. Том 31 (70). С. 50-53. URL: <http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua>
27. Ганський В. О. Теоретико-методологічні основи механізму функціонування ринку продуктів історико-культурної спадщини. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 19(1). С. 60-64. URL: <http://nbuv.gov.ua>
28. Гуляков К. В. Еволюція законодавства про охорону об'єктів історичної та культурної спадщини на протязі XX століття. *Юридичний вісник*. 2020. № 4. С. 240–246. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
29. Гуляков К. В. Ранні етапи формування законодавства про охорону об'єктів історичної та культурної спадщини. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 13. С. 182-186. URL: <http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua>

30. Зверховська В.Ф. Особливості правового регулювання культурних цінностей за цивільним законодавством України та міжнародним правом. *Часопис цивілістики*. № 17. С. 193-197. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
31. Кулакова Н. В. Кримінологічна характеристика кримінальних правопорушень, що посягають на об'єкти культурної спадщини України. *Київський часопис права*. 2022. № 2. С. 135-140. URL: <https://ir.kneu.edu.ua>
32. Купрійчук В. Організаційно-функціональна структура державного управління пам'яткоохоронною діяльністю в Україні. *Сучасні дослідження в галузі культури і мистецтв : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції*, 26.04.2018 р. Київ: КНУТКТ імені І. К. Карпенка-Карого. С. 135-140. URL: <http://eprints.zu.edu.ua>
33. Мартинюк Т.М. Культурні цінності як об'єкти спадкового права *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Серія ПРАВО. Випуск 50. Том 1. С. 89-91. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua>
34. Менська О. А. Викуп пам'яток культурної спадщини як підстава припинення права власності: національний та зарубіжний досвід. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 60. С. 106-117. URL: <http://easternlaw.com.ua>
35. Менська О. А. Державна політика у сфері охорони об'єктів культурної спадщини: політико-правовий аспект. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2021. № 1 (71). С. 57-62. URL: <http://pa.stateandregions.zp.ua>
36. Носік Ю. Вишивання: культурна спадщина та інтелектуальна власність. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 5. С. 111-119. URL: <http://uran.inprojournal.org>
37. Овсяник А. М. Державна політика у сфері охорони культурної спадщини: міжнародний досвід. *Ефективність державного управління*. 2019. Вип. 1 (58). Ч. 1. С. 52-61. URL: <https://epa.nltu.edu.ua>
38. Паньонко І., Тарнавська М., Бльок Н. Юридичний захист національного мистецького надбання за конвенцією про охорону нематеріальної культурної спадщини. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 11. С. 377-381. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua>
39. Сухенко С. В. Правове забезпечення державного управління у сфері охорони культурної спадщини: сучасний стан та перспективи розвитку. *Державне управління: удосконалення та розвиток. Електронне видання*. 2018. № 9. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua>
40. Шинкаренко Т.І Діяльність Ради Європи у сфері культури. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2011. Вип. 96(2). С. 3-9. URL: <file:///C:/Users>
41. Шульга В. О. До питання про протидію незаконному обігу культурних цінностей в межах Європейського Союзу. *International scientific conference*. (Riga, Latvia December 28–29, 2021). URL: <http://baltijapublishing.lv>
42. Юртаєва К.В. Кримінально-правова охорона об'єктів культурної спадщини від сучасних загроз тероризму. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2015. № 3 (11). С. 123-136. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
43. Пономарьова М. С. Загальна характеристика кримінально-правової охорони об'єктів культурної спадщини України. *Юридична наука*. 2014. № 5. С. 137-146. URL: <http://nbuv.gov.ua>
44. Менська О.А. Застосування принципу *numerus clausus* при визначенні переліку підстав примусового припинення права власності на пам'ятки культурної

- спадщини. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. С. 114-117. URL: <http://www.lsej.org.ua>
45. Панова С. І. До питання про поняття культурних цінностей як об'єкту цивільних прав. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2014. Вип. 7. С. 120-123. URL: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua>
  46. Зверховська В.Ф. Види культурних цінностей за цивільним законодавством України. *Часопис цивілістики*. 2014. Вип. 16. С. 191-196. URL: <http://nbuv.gov.ua>
  47. Зверховська В.Ф. Розмежування понять «культурна спадщина», «культурні цінності», «культурне надбання» та «об'єкт культурної спадщини». *Юридичний вісник*. 2013. № 4. С. 137-142. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
  48. Дахнюк А. М., Передрій О. І. Особливості ринку антикваріату та творів мистецтва. *Товарознавчий вісник*. 2022. № 1(15). С. 31-44. URL: <https://doi.org>
  49. Колодій І.М., Чередниченко І.С. Цивільно-правове регулювання ринку антикваріату в Україні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 2. С. 63-66. URL: <https://journals.indexcopernicus.com>
  50. Застосування норм права у сфері охорони культурної спадщини: позиція ВС. [Електронний ресурс]. Вебсайт Закон і бізнес. 24.03.2020 р. URL: <https://zib.com.ua>
  51. Баланюк Ю. С. Політико-правові механізми формування та збереження об'єктів нерухомої культурної спадщини ЮНЕСКО в Україні: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2016. 22 с.
  52. Литовченко В. В. Роль ЮНЕСКО в охороні та збереженні культурної спадщини в Україні (1954–2010 рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / Чорномор. держ. ун-т ім. П. Могили. Миколаїв, 2015. 20 с.
  53. Литовченко В. В. Стратегія міжнародного співробітництва у сфері збереження культурної спадщини ЮНЕСКО. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія «Історія». 2013. Вип. 1(30). С. 103-112. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua>
  54. Зорінець С. Ю. Україна в ЮНЕСКО: перспективи співробітництва та діяльність щодо внесення об'єктів до списку всесвітньої спадщини. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: філософія, культурологія, соціологія. 2015. Вип. 9. С. 71-82. URL: <file:///C:/Users/User/>
  55. Боднарчук В. С. Роль ЮНЕСКО у збереженні пам'яток культурно-історичної спадщини в Україні. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2023. Том 1. № 15. С. 15-18. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua>
  56. Уська У. Р. Конвенції ЮНЕСКО як базова складова національної системи правового регулювання пам'яткоохоронної діяльності: понятійно-термінологічний аспект. *Historical and Cultural Studies*. 2014. Vol. 1. №. 1. С. 101-105. URL: <https://science.lpnu.ua>
  57. Вечерський В.В. Взаємодія України з Комітетом всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. *Питання культурології*. 2022. № 40. С. 120-128. URL: <http://issues-culture-knukim.pp.ua>
  58. Зайцева А. В. Проблеми реалізації права громадян на доступ до культурних цінностей у контексті конституційної реформи. *Право і суспільство*. 2016. № 5, частина 2. С. 8-13. URL: <http://pravoisuspilstvo.org.ua>
  59. Зверховська В. Особливості застосування охоронного договору в разі забезпечення збереженості культурної спадщини. *Юридичний вісник*. 2019 № 2.

- С. 83-87. http://yurvisnyk.in.ua/v2_2019/16.pdf
60. КАВ ВС: охоронний договір на пам'ятку культурної спадщини є адміністративним договором. [Електронний документ]. Юридична газета online. 31.01.2020 р. URL: <https://yur-gazeta.com>
61. Степаненко С. В. Регулювання переміщення культурних цінностей через митний кордон України. *Juris Europensis Scientia*. 2023. Випуск 1. С. 143-146. URL: <http://jes.nuoua.od.ua>
62. Зараховський О.Є. Сучасний стан державної реєстрації українських нерухомих об'єктів культурної спадщини. *Культура і мистецтво у сучасному світі*. 2019. № 20. С. 88-98. RL: <http://culture-art-knukim.pp.ua>
63. Городиський І.М. Суспільний інтерес як підстава для обмеження права власності на культурні пам'ятки. *Часопис цивілістики*. 2020 Вип. 39. С. 24-29. URL: <http://dspace.onua.edu>
64. Право на участь у культурному житті суспільства і держави, право користуватися культурною спадщиною, на доступ до культурних цінностей: поняття, структура, питання реалізації. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право». 2017. № 24. С. 59-62. URL: <https://periodicals.karazin.ua>
65. Ніколаєва., Т.М., Погорелова І.С. Проблема резистентності та реституції культурно-історичної спадщини України в умовах російської агресії: політико-державний аспект. Науковий журнал «Політикус». 2022. Випуск 5. С. 131-140. URL: <https://ir.kneu.edu.ua>
66. The right to access and enjoy cultural heritage. Report of the Special Rapporteur in the field of cultural rights submitted to the Human Rights Council. [Електронний документ]. 2011. URL: <https://documents-dds-ny.un.org>

15. Електронні інформаційні ресурси

https://www.unesco.org	The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) official website
https://whc.unesco.org	The UNESCO/World Heritage Centre official website
https://www.iccrom.org	The International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (ICCROM) official website
https://www.icomos.org	The International Council on Monuments and Sites (ICOMOS) official website
https://www.ohchr.org	The Section Cultural Rights and the Protection of Cultural Heritage on the Office of the High Commissioner for Human Rights (UNHCR) official website
https://www.icc-cpi.int	The Policy on Cultural Heritage on the International Criminal Court official website.
https://www.icrc.org	The Section Cultural Property on the International Committee of the Red Cross official website
https://www.interpol.int	The Section Cultural Heritage Crime on the INTERPOL official website
https://www.unidroit.org	The Section Cultural Property on the International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) official website
https://www.wipo.int	The Section IP and Museums, Libraries and Archives World on the Intellectual Property Organization (WIPO) official website

https://www.coe.int/cultureheritage	The Section Culture and Cultural Heritage on the Council of Europe official website
https://www.coe.int/en/web/herein-system/	HEREIN is a European Cultural Heritage Information Network developed within the Council of Europe
https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage	The Section Funding opportunities for cultural heritage on the European Commission official website
https://europeanheritagealliance.eu	The European Heritage Alliance official website
https://icom.museum	The International Council of Museums (ICOM) official website
ovpm.org	The Organization of World Heritage Cities official website
https://www.e-a-a.org	The European Association of Archaeologists (EAA) website
https://www.theblueshield.org	The Blue Shield International official website
https://unesco.mfa.gov.ua	Офіційний вебсайт Постійного представництва України при UNESCO
https://culturecrimes.mkip.gov.ua	Вебсайт для фіксації злочинів російської армії проти об'єктів культурної спадщини на території України
https://mkip.gov.ua	Офіційний вебсайт Міністерства культури та інформаційної політики України
https://uinp.gov.ua/	Офіційний вебсайт Українського інституту національної пам'яті
https://iananu.org.ua	Офіційний вебсайт Інституту археології Національної академії наук України
https://pamjatky.org.ua	Офіційний вебсайт Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (УТОШК)
http://icom.in.ua	Офіційний вебсайт Українського національного комітету Міжнародної ради музеїв
https://uccs.org.ua	Офіційний вебсайт Українського центру культурних досліджень
https://www.spadshina.org.ua	Офіційний вебсайт Українського державного інституту культурної спадщини (УДІКС)
https://ucf.in.ua	Офіційний вебсайт Українського культурного фонду